

Korespondencje

IV STUDIUM POMORZOZNAWCZE W KOSZALINIE

W dn. od 3 do 24 sierpnia br., odbyło się w Koszalinie kolejne, IV Studium Pomorzoznawcze. Studium to — podobnie jak w latach ubiegłych — zorganizowane zostało staraniem Prezydium WRN i Zarządu Wojewódzkiego TRZZ w Koszalinie, pod patronatem naukowym Instytutu Zachodniego w Poznaniu.

Dyrekcja Instytutu Zachodniego powołała w tym roku kierownictwo naukowe w następującym składzie: dr Zygmunt Dulczewski — kierownik, prof. dr Edward Dobrzycki — zastępca kierownika, mgr Janusz Sobczak — sekretarz. Doc. dr Kazimierz Ślaski, jeden z głównych inicjatorów Studium Pomorzoznawczego i jego dotychczasowy kierownik, objął stanowisko kuratora naukowego.

Tegoroczne Studium kontynuowało i rozwijało działalność zapoczątkowaną w r. 1958. Jednym z głównych celów działalności tej jest rozwijanie zainteresowań w kierunku badań regionalnych i popularyzacji wiedzy o Pomorzu Zachodnim. Studium zmierza również do uaktywnienia swych uczestników w kształtowaniu aktualnej rzeczywistości społecznej i kulturalnej na Pomorzu Zachodnim. Stanowi ono poważny ośrodek dydaktyczny, a jednocześnie ukazuje dotychczasowy dorobek, aktualny stan i istniejące jeszcze potrzeby w dziedzinie badań nad zagadnieniami Pomorza Zachodniego.

Przy opracowywaniu programu IV Studium Pomorzoznawczego uwzględniono fakt, że w chwili obecnej dostępna jest zainteresowanym dostatecznie bogata literatura dotycząca przeszłości Pomorza Zachodniego i dlatego też główny nacisk położono na zagadnienia współczesne. Ogółem na wykłady i seminaria przewidziano 112 godzin, z tego ok. 25% na tematykę historyczną.

Obsada wykładowców i tematyka zajęć na IV Studium Pomorzoznawczym przedstawiała się następująco:

1. Prof. dr Z. Kaczmarczyk, Zachodnia granica Polski w rozwoju historycznym;
2. Prof. dr W. Kowalenko, Morska granica Polski w rozwoju historycznym;
3. Dr. B. Wiewióra, Granica na Odrze i Nysie w świetle prawa międzynarodowego;
4. Mgr W. Łosiński, Wyniki badań archeologicznych na Pomorzu Zachodnim;
5. Doc. dr K. Ślaski, Geografia historyczna Pomorza Zachodniego;
6. Prof. dr J. Mitkowski, Zarys dziejów Pomorza Zachodniego;
7. Dr B. Drewniak, Ruchy robotnicze na tle dziejów społeczno-gospodarczych Pomorza Zachodniego w XIX w. i w I połowie XX w.;
8. Kpt. mgr E. Krawczyk, Z historii walk o wyzwolenie Pomorza Zachodniego;
9. Mgr K. Golczewski, Tworzenie się władzy ludowej na Pomorzu Zachodnim;
10. Mgr K. Kersten, Osadnictwo na Pomorzu Zachodnim po r. 1945;
11. Doc. dr P. Małek, Przemysł Pomorza Zachodniego (ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu stoczniowego);
12. Inż. Matuszewski, Rolnictwo i Leśnictwo Pomorza Zachodniego;
13. Mgr Z. Pędziński, Rybołówstwo morskie i śródlądowe na Pomorzu Zachodnim;
14. Prof. dr E. Dobrzycki, Porty Pomorza Zachodniego (historia);
15. Doc. dr B. Koselnik, Porty Pomorza Zachodniego (zagadnienia współczesne);
16. Mgr Z. Fafiusowa, Zabytki architektury na Pomorzu Zachodnim i ich ochrona;
17. Prof. inż. R. Fafius, Walory uzdrowiskowe i turystyczne Pomorza Zachodniego;
18. Prof. dr J. Burszta, Badania etnograficzne na Pomorzu Zachodnim w okresie 15-lecia PRL;

19. Mgr A. Kwilecki, Wyniki badań socjologicznych nad ludnością Kołobrzegu;
20. Dr Z. Dulczewski, Tworzenie się nowego społeczeństwa i nowych więzi społecznych na Pomorzu Zachodnim;
21. Prof. dr M. Szaniecki, Problematyka współczesnych badań regionalnych;
22. Mgr B. Gruchman, Znaczenie polityczne i rozwój gospodarczy NRD;
23. Dr Z. Nowak, Stosunki ekonomiczne i polityka NRF;
24. Mgr J. Sobczak, Działalność zachodnioniemieckich ośrodków rewizjonistycznych;
25. Mgr A. W. Walczak, „Ziomkostwo Pomorskie” w NRF;
26. Dr B. Sadaj, Rola szkoły i nauczyciela na Pomorzu Zachodnim;
27. Dyr. A. Majorek, Rola i zadania TRZZ ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia kooperacji.

Na tegorocznym Studium zastosowano ponadto nową formę realizacji programu naukowego. *Novum* to polegało na zastąpieniu niektórych wykładów spotkaniami i dyskusją. Tak np. w miejsce wykładu pt. „Życie kulturalne woj. koszalińskiego” zorganizowano spotkanie i dyskusję z działaczami kulturalnymi tego województwa. Dyskusję prowadził z-ca kier. wydz. kultury PWRN, Stefan Napierała, pełniący równocześnie obowiązki kierownika administracyjnego Studium. Odbywały się również wieczory autorskie młodych poetów, koncert kameralny miejscowego kwartetu, specjalnie dla Studium zorganizowany występ „Malw” i wyróżnionego zespołu taneczno-wokalnego „Górali” w wykonaniu studentów krakowskich. Uczestnicy Studium udali się również wspólnie na dwa przedstawienia teatralne, przy czym oryginalne wystawienie „Łaźni” Majakowskiego przez miejscowy teatr wywołało ożywioną dyskusję w świetlicy Studium.

Podkreślić wypada szczególną życzliwość i zainteresowanie pracami tegorocznego Studium ze strony I Sekretarza KW PZPR w Koszalinie, Kuligowskiego, jak i przewodniczącego Prezydium WRN, inż. Tomali. Przybyli oni m. in. na kilkugodzinne spotkanie z uczestnikami Studium przy czym odpowiadali na pytania sformułowane na podstawie ankiet. Słuchacze ze swej strony dzielili się swymi spostrzeżeniami z terenu Pomorza Zachodniego.

Uroczysty charakter miało spotkanie z przedstawicielami ludności rodzimej ziemi złotowskiej, którzy opowiadali o walkach o polskość tej ziemi w okresie pruskiego i hitlerowskiego panowania.

W czasie trwania Studium odbyły się trzy programowe wycieczki naukowo-krajoznawcze. Wycieczki połączone były z wykładami i ćwiczeniami. Trasa i program wycieczek przedstawiał się następująco:

1) Pierwsza wycieczka (jednodniowa) prowadziła do Kołobrzegu. Jej głównym celem było przeprowadzenie ćwiczeń pt. „Rybołówstwo morskie”. Uczestnicy wycieczki zapoznali się dokładnie z urządzeniami portu rybackiego oraz z procesem produkcyjnym tamtejszego przedsiębiorstwa przetwórstwa rybnego. W samym mieście zwiedzano zabytki architektury, miejsca upamiętnione bohaterstwem żołnierzy polskich, nowe budownictwo, a przede wszystkim szkołę — „Pomnik Tysiąclecia”. W drodze powrotnej, zgodnie z programem, słuchacze Studium zwiedzili stanowisko archeologiczne na grodzisku w Gołańczy Pomorskiej.

2) Druga wycieczka, również jednodniowa, odbyła się na trasie: Koszalin, Stare Drawsko, Połczyn-Zdrój, Drawsko, Koszalin. Tym samym zapoznano uczestników wycieczki z najbardziej w tych okolicach atrakcyjnym szlakiem turystycznym „Szwajcarii Połczyńskiej”. Zwiedzano też bogaty w rzadkie okazy roślinne park zdrojowy w Połczynie. W wycieczce uczestniczyła mgr Fafiusowa, która prowadziła ćwiczenia z zakresu historii sztuki i ochrony zabytków;

3) Trzecia wycieczka, dwudniowa, prowadziła do Szczecina, Świnoujścia i Kamienia Pomorskiego. W pierwszym dniu zwiedzano port i stocznię w Szczecinie, tereny nowych inwestycji, budownictwo mieszkaniowe i zabytki architektury miasta. Zwiedzano także Puszcę Bukową i park wokół „Smaragdowego Jeziora”.

W drugim dniu autokarami wyruszone do Świnoujścia, gdzie zwiedzano port i kąpielisko. W drodze powrotnej zatrzymano się w Międzyzdrojach, po czym przez Dziwnów wycieczka udała się do historycznego Kamienia Pomorskiego. Po zwiedzeniu jego zabytków i po wysłuchaniu informacji mgra Garczyńskiego nt. prac wykopaliskowych na tamtejszym terenie i na wyspie Wolin, uczestnicy wycieczki wrócili przez Kołobrzeg do Koszalina.

Niezależnie od wymienionych wycieczek, kierownictwo Studium umożliwiło słuchaczom zwiedzenie okolicznych miejscowości. W godzinach popołudniowych odbywały się też konsultacje, w których brało zawsze udział wiele osób. W czasie konsultacji naukowych największe zainteresowanie wykazywali słuchacze zagadnieniami morskimi, historycznymi oraz etnograficznymi. W sumie konsultacje naukowe objęły 40 godzin.

W gmachu Biblioteki Wojewódzkiej czynne było dla uczestników Studium specjalne lektorium, gdzie umieszczone zostały dostępne na miejscu *Pomeranica*. W tym samym pomieszczeniu urządzono wystawę książek i czasopism wydawanych przez Instytut Zachodni.

Ilość zgłoszeń na IV Studium Pomorzoznawcze sięgała liczby 130 na 90 wolnych miejsc. Z tego względu dokonać musiano pewnej selekcji, kierując się zasadą pierwszeństwa w stosunku do osób zamieszkałych na Pomorzu Zachodnim.

Przyjęto z woj. koszalińskiego — 40 kandydatów, poznańskiego — 18, łódzkiego — 10, bydgoskiego — 8, szczecińskiego — 5, katowickiego — 4, kieleckiego — 3, krakowskiego — 2.

Skład zawodowy uczestników IV Studium Pomorzoznawczego był następujący: nauczycieli — 42, studentów — 23, pracowników wydz. kultury — 10, prac. naukowych — 5, prac. biurowych — 5, bibliotekarzy — 5, dziennikarzy — 2.

A oto struktura wieku uczestników: do 20 lat — 6, 20—25 lat — 25, 26—30 lat — 22, 31—40 lat — 14, 41—50 lat — 13, powyżej 50 lat — 10.

Studenci otoczeni byli opieką profesorów ośrodka poznańskiego. Do grupy studentów Uniwersytetu im. M. K. w Toruniu przybył ze specjalną wizytą prof. dr Zdrojkowski. Frekwencja na zajęciach Studium była zupełnie zadowalająca, z wyjątkiem ostatnich 2—3 dni, kiedy to nauczyciele zmuszeni byli wyjeżdżać na konferencje pedagogiczne przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego, a studenci na jesienną sesję egzaminacyjną. Stąd nasuwa się wniosek, by przyszłe Studium rozpoczynać we wcześniejszym terminie.

Organizacją życia społeczno-kulturalnego zajmował się samorząd koleżeński. Samorząd prowadził we własnym zakresie kawiarenkę, czytelnię czasopism i punkt biblioteczny. Samorząd organizował też wieczorki taneczne, dwukrotnie brały w nich udział zespoły orkiestry wojskowej. Przed zakończeniem Studium zorganizowana została także „Zgaduj-Zgadula”, w której pytania opracowane zostały na podstawie materiału wykładowego Studium. Zorganizowanie „Zgaduj-Zgaduli”, która wypadła bardzo dobrze, było główną zasługą starosty Studium — red. Karola Osowskiego z Zabrza i red. Edwarda Popka z Katowic.

Tegoroczne Studium Pomorzoznawcze posiadało świetne warunki lokalowe. Sale wykładowe i pomieszczenia sypialne mieściły się w nowo wybudowanym gmachu Studium Nauczycielskiego w Koszalinie. Nie zabrakło doskonałych pomieszczeń na świetlice, pokoje gry i zabaw oraz kawiarenkę. Wszystko to zapewniało wygodne i kulturalne warunki pracy. Czuwali nad tym ob. ob. S. Napierała i J. Kozłowski.

W uroczystości zakończenia Studium wzięli udział przedstawiciele miejscowych władz oraz wicedyrektorzy Instytutu Zachodniego prof. prof. Z. Kaczmarczyk i M. Szaniecki. Uczesnikom Studium rozdano świadectwa jego ukończenia, wielu obdarzono nagrodami książkowymi, które ufundował ZW TRZZ, Wydział Kultury PWRN i Instytut Zachodni.

Janusz Sobczak (Poznań)